

31 Mayo, 2023

SALUT MENTAL

Sant Pau fa una cirurgia pionera per curar la depressió i l'esquizofrènia

TEMA DEL DIA | P. 2 A 4

31 Mayo, 2023**BEATRIZ PÉREZ**
Barcelona

Hi ha casos de depressions i esquizofrènies (els més resistents de tots, els que després d'anys i anys no han experimentat cap millora, ni amb fàrmacs ni amb teràpia) que es poden operar en un quiròfan. L'Hospital de la Santa Creu i Sant Pau, a Barcelona, és l'únic centre sanitari no només de Catalunya i Espanya, sinó de tot el sud d'Europa, que fa aquestes intervencions, que consisteixen en la col·locació d'elèctrodes en zones profundes del cervell. Són operacions mínimament invasives: l'endemà el pacient és a casa seva. Arreu del món, hi ha només cinc hospitals que operen la depressió. Aquesta cirurgia, amb l'ús de nous fàrmacs com l'esketamina, ha de-

Cirurgia per curar la depressió resistent i l'esquizofrènia

L'Hospital de Sant Pau de Barcelona és l'únic del sud d'Europa que fa una pionera intervenció ● La taxa d'èxit del tractament arriba al 65% passats cinc anys

mostrat ja beneficis davant les depressions resistents.

Després de 14 anys d'experiència i diversos assajos clínics, un article que es publicarà pròximament a *The Journal of Clinical Psychiatry* demostra els «molt bons resultats» de les cirurgies realitzades per Sant Pau en els casos de depressió profunda: aproximadament entre un 60% i 65% dels pacients milloren «significativament» els seus símptomes als cinc anys. En un 40% dels malalts, la depressió ha remès per complet. «I amb el temps això [la millora] va a més perquè aquesta teràpia canvia els circuits cerebrals», assenyalava el neurocirurgà de Sant Pau Juan Aibar.

Un equip multidisciplinari de Sant Pau (psiquiatres, neuropsicòlegs, psicòlegs, neurocirurgians, neuròlegs i anestesisistes) opera les depressions refractàries

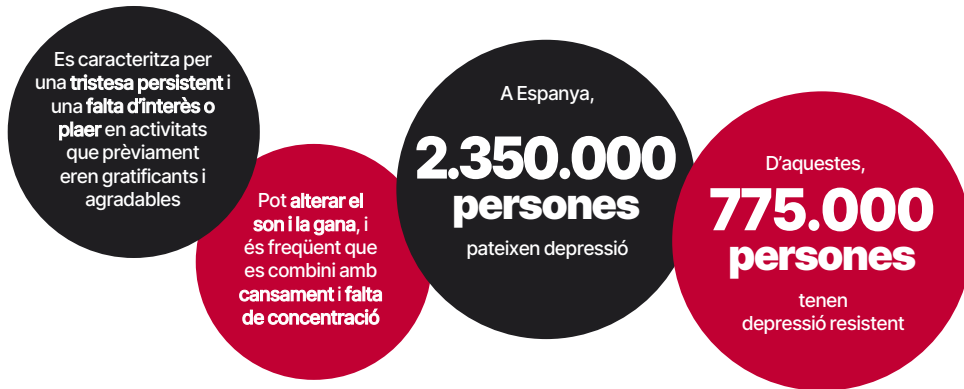
Hospital de Sant Pau

Quiròfan de l'Hospital de Sant Pau on es fan les intervencions per curar la depressió, entre altres operacions

31 Mayo, 2023

a fàrmacs, les més «extremadament resistents», des del 2009. El 2016 va arrencar el primer assaig clínic amb l'esquizofrènia i aquest any començarà el segon amb aquest trastorn.

No obstant, els beneficis d'aquestes intervencions quirúrgiques estan més provats amb les depressions. «La neuromodulació dels trastorns psiquiàtrics consisteix en la implantació d'elèctrodes en determinats llocs del cervell relacionats amb malalties», explica Aibar. El trastorn obsessiu compulsiu (TOC) és un altre dels que també s'estan començant a operar, però en altres centres.

El primer assaig

Sant Pau va fer el 2009 el primer assaig clínic europeu sobre el tractament quirúrgic de la depressió resistent, que va incloure vuit pacients. El 2014 va arrencar el segon. Al llarg d'aquests 14 anys, l'hospital ha operat un total de 18 persones i tota aquesta experiència l'ha convertit en un centre d'expertise en aquest àmbit.

«No podem dir que sigui una operació que es fa de manera general: no està aprovada per la Food and Drug Administration (FDA) dels EUA ni per l'Agència Europea de Medicaments (EMA). Però sí que es reconeix que determinats pacients seleccionats en centres especialitzats es poden beneficiar d'aquesta teràpia», defensa aquest neurocirurgià.

Operar la depressió és l'«última baula terapèutica»: només s'intervenien aquelles persones que, durant anys, no han respost a res més. L'experiència de Sant Pau l'ha portat a descobrir quines són les neurones cerebrals implicades en la millora de la malaltia, una cosa que permet als metges afinar més on col·locar els elèctrodes en cada pacient.

Els bons resultats obtinguts (sempre a llarg termini, de vegades fins a vuit o nou anys després) porten Aibar a pensar que, a poc a poc, augmentaran els pacients que es puguin operar de depressió (tot i que continuaran sent un percentatge mínim). «Aquestes persones a qui no pot ajudar el seu metge de capçalera ni el seu psiquiatre podrien ser derivades a un

Imatges del cervell d'un pacient afectat per depressió.

Hospital de Sant Pau

centre amb aquestes alternatives», apunta. Creu que el futur passa perquè, a cada Estat, hi hagi un o dos centres on es puguin fer aquestes intervencions.

Psiquiatria «en evolució»

Com explica el director del Servei de Psiquiatria de Sant Pau, Narcís Cardoner, la psiquiatria clàssica està «en evolució». Per exemple, hi ha nous fàrmacs que es fan servir també en depressions resistents. Un d'aquests són els antiinflamatoris, ja que hi ha algunes depressions que estan relacionades amb la microbiota intestinal (els bacteris de l'aparell digestiu), com explica Amanda Rodríguez, psiquiatra del Programa de Depressió Resistent de l'Hospital de la Vall d'Hebron de Barcelona.

«Per primera vegada en molts anys, hi comença a haver publicacions sobre l'ús d'antiinflamatoris per tractar les depressions relacionades amb el sistema inflamatori, una cosa que té a veure amb les al-

La intervenció, quasi gens invasiva, consisteix a col·locar elèctrodes en zones profundes del cervell

teracions immunològiques. Aquí serien més útils els antiinflamatoris que els antidepressius», diu Rodríguez. Tot i així, encara s'està investigant sobre això.

El fàrmac que sí que ha demostrat ser molt exitós en el tractament de la depressió resistent és l'esketamina, un antidepressiu que actua sobre els receptors (dianes) del cervell per a una substància anomenada NMDA i que és més ràpid que els tractaments tradicionals. Així, no actua sobre la serotonina, una hormona en la qual, majoritàriament, s'ha estat centrant durant dècades la psiquiatria per tractar la depressió.

«Ara estem incorporant altres models [per tractar-la]», diu Cardoner. La doctora Rodríguez parla d'una «personalització de la psiquiatria», ja que, per exemple en el cas de la depressió, n'hi ha de molts tipus i per això no es poden tractar totes de la mateixa manera. ■